

Ekspertyza przyrodnicza budynku:

Szkoła Podstawowa nr 12
ul. Dobra 16, 66-400
Gorzów Wlkp.

INWESTOR:

Miasto Gorzów Wielkopolski
ul. Sikorskiego 4,
66-400 Gorzów Wlkp.

Rodzaj planowanych prac:
termomodernizacja budynku

wykonawca ekspertyzy:
mgr inż. Mariusz Urban

EKSPERT PRZYRODNICZY
ORNI TOLOG
nr w rejestrze 0450/2016/EP
mgr inż. Mariusz Urban

styczeń 2024r.

1. Cel i zakres opracowania.

Ekspertyza jest częścią postępowania mającego na celu zgodne z prawem wyremontowanie budynków Szkoły oraz ewentualnie; zniszczenie gniazd i siedlisk gatunków chronionych ptaków oraz siedlisk nietoperzy – po uzyskaniu niezbędnej decyzji RDOŚ w Gorzowie Wilkp. na odstępstwa od zakazów.

Zakres ekspertyzy obejmuje:

- przeprowadzenie szczegółowej kontroli budynku celem wykrycia gniazd i siedlisk gatunków chronionych
- sporządzenie dokumentu ekspertyzy ornitologicznej wraz z załącznikiem fotograficznym obrazującym miejsca na elewacji i dachu gdzie odnaleziono gniazda i siedliska gatunków chronionych

- sporządzenie listy środków minimalizacji oddziaływania inwestycji na awifauny oraz metod kompensacji za usuwane gniazda i siedliska (np. rodzaj i ilość budek lęgowych), a także zaznaczenie miejsc na rzutach lub/i fotografiach elewacji gdzie należy zamontować budki lęgowe
- w przypadku zaistnienia sytuacji konieczności zniszczenia siedlisk oraz/lub gniazd ptaków oraz/lub siedlisk nietoperzy – przygotowanie danych do wniosku do właściwej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska o odstępstwo od zakazów obowiązujących w stosunku do gatunków chronionych – w celu napisania wniosku przez Zleceńodawcę i wysłanie go do RDOŚ.
- sporządzenie zalecanego harmonogramu prac budowlanych w celu minimalizacji oddziaływania na chronioną awifaunę

2. Opis budynków.

Omawiany obiekt składa się z budynku dwupiętrowego, połączonego z częścią jednopiętrową. Cały obiekt jest otynkowany, stan elewacji dobry, bez ubytków i szpar. Stropodach niski, niewentylowany. Budynek przeszedł w 2020-21r. modernizację polegającą na ociepleniu fundamentów. Wymieniona także stolarkę okienną oraz parapety.

3. Metodyka badań.

W ramach obserwacji dokonano lustracji dachów oraz elewacji budynków w celu wykrycia śladów gniazd i lęgów oraz obecności ptaków i/lub nietoperzy w budynku. Do obserwacji używano lornetki Nikon Action 10x50, drona DJI Mavic 2 Pro, dokumentację fotograficzną wykonano za pomocą smartfona Samsung Galaxy S21 oraz aparatu Canon Eos 7D z obiektywem 100-400mm. Podczas obserwacji wyszukiwano na i w budynku, następujących elementów istotnych z punktu widzenia wykrycia obecności ptaków bądź i nietoperzy:

- gniazda i pozostałości gniazdach
- nisze, dziury, ubytki w elewacji (w murze ceglanym) oraz wszelkie szpary stwarzające dogodne miejsca do gniazdowania ptaków (zwłaszcza pod parapetami, w szczelinach dylatacyjnych, na łączeniach elementów budowlanych wykonanych z różnych materiałów
- odchodów, pór, śladów od otarcie ogonów, wytłuszczenia od ciał nietoperzy – przy otworach wejściowych do siedlisk lęgowych lub miejsc czasowego przebywania
- ptaków lub/i nietoperzy wchodzących do otworów budynku

Wszystkie zaobserwowane elementy z wymienionych powyżej są inwentaryzowane, umieszczane na fotografiach, jeżeli to możliwe – zaznaczane na podkładzie ortofotomapy z rzutem budynku lub/i zdjęciach.

Następnie w wyniku prac kameralnych, na podstawie zebranych w terenie danych określa się liczbę par określonych gatunków, które mogą gniazdować na terenie badanego budynku.

4. Braki w metodycie, ryzyko błędów i zasada precyzności.

Sposób wykonania ekspertyzy zależy od terminu jej zlecenia. W przypadku gdy wykonanie ekspertyzy zleczone jest w sezonie lęgowym ptaków, tj. od marca do września (Ustawa podaje nawet dłuższy termin 15 października), wyniki dotyczą zeczywistych, stwierdzonych lęgów ptaków. W tym okresie jest możliwe znalezienie gniazd i określenie ilości par lęgających się na danym budynku w bieżącym sezonie lęgowym.

W przypadku gdy ekspertyza ornitologiczna zlecona jest do wykonania poza sezonem lęgowym – tak jak w tym przypadku, wyniki dotyczą głównie potencjalnych siedlisk lęgowych, a próba oszacowania ilości par jest zawsze niedokładna. Możliwe jest więc jedynie wnioskowanie na podstawie wykrytych szczelin i szpar oraz pozostałości gniazd, kału i pór. Zgodnie z prawem autor ekspertyzy w takim przypadku powinien zastosować metodę precyzności. Jednym ze sposobów zastosowania tej zasady w praktyce jest wnioskowanie na podstawie jakości siedliska (HSI). Metoda ta – **Habitat Suitability index (HSI)** polega na ocenie pojemności siedliska i uznaniu, że wszystkie dogodne siedliska na danym obszarze są zajęte, a ilość występujących tam osobników jest równa maksymalnej pojemności siedliska. Metoda ta jest stosowana przede wszystkim do prowadzonych na znacznych obszarach badań ornitologicznych i herpetologicznych. Jednakże model nadaje się także do stosowania przy badaniach ornitologicznych.

Stosując ten model uznaje się, że jeżeli nisz i szczeliny w budynku umożliwiają gniazdowanie tam do trzech par danego gatunku, to należy założyć zgodnie z zasadą precyzności, że trzy pary tam gniazdują. W związku z powyższym w ramach kompensacji należy odwrócić przy okazji termomodernizacji co najmniej trzy siedliska/miejsca lęgowe dla tego gatunku.

Umożliwia to zrehabilitowanie straconych siedlisk przy założeniu, że wszystkie stwierdzone potencjalne miejsca lęgowe zostają zajęte w ciągu jednego sezonu lęgowego, a dodatkowo część siedlisk zostało nieodkrytych podczas kontroli. Jeżeli kontrola przebiega w sezonie lęgowym – ilość stwierdzonych lęgów (trwających i zakończonych) należy pomnożyć przez dwa. W ten sposób zasada przezorności zagwarantuje, że nawet gdy nie wykryto wszystkich lęgów na budynku – ilość siedlisk nie zmniejszy się po termomodernizacji.

5. Podstawa prawna i literatura.

Podstawą co do zakresu opracowania jest opis przedsięwzięcia udostępniony przez Zleceniodawcę. Podstawę prawną stanowią zapisy:

- Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2014 (Dz.U. 2019 nr 151, poz 1220 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014r. W sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2014 poz. 1348)
- Ustawa o ochronie zwierząt z dn. 21 sierpnia 1997r. (Dz. U. 2009 nr 151, poz 1220 ze zm.)

Realizując prace brano także pod uwagę treść wytycznych i artykułów prezentujące najlepsze praktyki w dziedzinie prowadzenia prac budowlanych z poszanowaniem ochrony przyrody i projektowania skutecznej kompensacji. Publikacje te nie stanowią prawa, należy natomiast brać je pod uwagę, aby uzyskać najlepszy efekt ekologiczny przy możliwie niewielkim nakładzie finansowym. Umożliwia to inwestorowi realizację jego celów bez szkody dla występujących w budynku dzikich gatunków zwierząt:

- Zyskowski D., Zielińska D., 2015. Przewodnik do inwentaryzacji oraz ochrony ptaków i nietoperzy związanych z budynkami. Federacja Gaja, Szczecin.
- Wylegala P., Jaros R. i inni, 2009. Docieplanie budynków w zgodzie z zasadami ochrony przyrody. Salamandra, Poznań.

6. Przebieg kontroli.

Kontrolę przyrodnicze wykonano w terminach:

- 10 stycznia 2024r. – w godz. 11.45 – 12.10

W trakcie kontroli dokonywano lustracji budynku, w tym wszelkich możliwych miejsc, w których odbywały się lęgi lub mogły odbywać się lęgi w trakcie przyszłego sezonu lęgowego. W ramach obserwacji dokładnie przejrano ściany budynku, wraz z opierzeniami i przesłaniami za ramią spustowymi (wysze partie również za pomocą lornetki).

W ramach obserwacji terenowych budynku nie wykryto obecnie występowanie lęgów ptaków, jak również nie stwierdzono występowania nietoperzy. Budynnek ten był przegladany pod kątem występowania gatunków chronionych w latach ubiegłych. W ramach stwierdzonych wtedy potencjalnych siedlisk lęgowych zalecono w ekspertyzie na etapie częściowej termomodernizacji obiektu, montaż budek dla jeryzków w ramach kompensacji. Stwierdzono, że zalecone budki w ilości 10 szt. są zamontowane na elewacji

frontalnej. Jedną z budek jest uszkodzone – nie posiada ścianki frontalnej. Nie znając stopnia zaszkalenia budek należy przyjąć, że są to potencjalne siedliska legowce. Innymi tego typu siedliskami o statusie „prawdopodobnie legowce”, są szczeliny w miejscu gdzie rura spustowa przechodzi przez gzyms wieńczący górę ściany elewacyjnej.

7. Wnioski i ustalenia.

Budynek jest mało atrakcyjny pod względem potencjalnych siedlisk legowców; na elewacjach nie stwierdzono legów ani śladów po nich. Stropodach nie posiada otworów wentylacyjnych. Zamontowane natomiast budki, stanowią potencjalne miejsca legowe (ze względu na zimowy termin kontroli nie można ustalić stopnia zaszkalenia). Budki te muszą zostać zasłepione przed rozpoczęciem prac termomodernizacyjnych.

W związku z powyższym należy wnioskować do RDOŚ w Gorzowie Wlkp. o odstąpienie od zakazów w kwestii zniszczenia siedlisk legowców oraz niszczenia schronień i uniemożliwienia dostępu do schronień.

8. Harmonogram prac termomodernizacyjnych.

Ze względu na brak stwierdzonych legów, teoretycznie remont budynku można rozpocząć w dowolnej porze roku. Jednakże, w miarę możliwości najlepiej rozpocząć pracę na elewacjach, co najmniej w okresie późnego lata, tj. w drugiej połowie sierpnia. **Tuż przed rozpoczęciem prac należy wykonać kontrolę przyrodniczą** wykluźającą późne legi ptasie, bądź okresową obecność nietoperzy po rozpadzie kolonii rozrodzonych i na początku jesiennych migracji, a także w czasie rojenie. Najgorszym terminem na rozpoczęcie prac modernizacyjnych jest wiosna oraz wczesne lato – wzrasta wtedy znacznie prawdopodobieństwo obecności gatunków chronionych w zakamarkach elewacji. Znajdąc taki termin rozpoczęcia prac, konieczny ze względu na różne uwarunkowania finansowo-proceduralne, należy zadbać o to aby jeszcze zimą budynek został zabezpieczony poprzez zatkanie otworów budek piankami rozprężnymi lub innymi materiałami uszczelniającymi. Przed zatkanie budek należy je skontrolować i wyczyścić. W jednej z budek należy uzupełnić brakującą ściankę przednią.

9. Kompensacja przyrodnicza za zniszczone siedliska legowce.

Niezwykle cenne dla ochrony przyrody w mieście jest zamontowanie nawet minimalnej ilości budek legowców na modernizowanych elewacjach. Takie działania pomagają złagodzić efekt zaniku siedlisk przylaznych ptaków w centrum Gorzowa, wynikające z powszechnego, wieloletniego postępu w termomodernizacjach budynków. Często są to remonty, które nie zabezpieczają kompensacjami odpowiedniej ilości siedlisk dla żyjących w tych rewirach ptaków i nietoperzy. W tym przypadku, zalecana kompensacja została zastosowana w roku

2021 – zamontowano 10 budek dla jeryzków. Od tego momentu nie zwiększyła się ilość potencjalnych siedlisk łęgowych, które w wyniku obecnie planowanego dokonczenia termomodernizacji budynków zostaną zlikwidowane. W związku z tym uznaje się, że kompensacja została już wykonana.

W chwili obecnej ważne będzie aby przed remontem zasłepić budki, tak aby w czasie prac na elewacjach nie płoszyć i nie niepokoić ptaków, które mogą próbować przystępować do łęgów. Odekanie otworów budek może nastąpić dopiero w momencie, kiedy zakończone zostaną prace na prowadzone na rusztowaniach w pobliżu budek.

Podsumowanie wykonanej kompensacji czyli stworzenia siedlisk zastępczych w postaci budek łégowych:

- budki dla jeryzków – (typ J) – zostały zamontowane w 2021r.

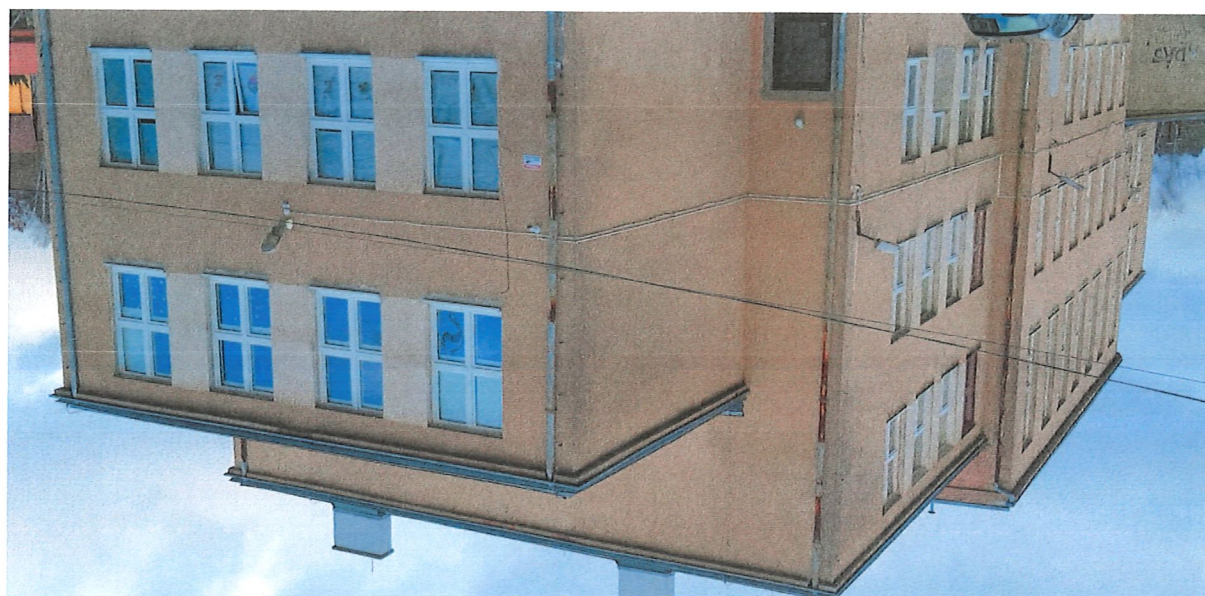
Załącznik graficzny – zdjęcia budynku oraz schemat montażu budek.

Fot. Nr 1. Elewacja frontalna, wschodnia Szkoły Podst. nr 12. Widoczne zamontowane pod górnym grzymsiem budki legowe dla jerzyków.

Fot. Nr 2. Widok elewacji tylnej budynku Szkoły.

Fot. Nr 4. Elewacja budynku od strony południowo-zachodniej.

Mapa nr 1. Widok budynku Szkoły na ortofotomapie wraz z zaznaczonymi budkami dla jeryków – 10 szt. zamontowane w 2021r.